

Asia: VN/16752/2022

Hallituksen esitysluonnos hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (yliopistosairaalalisä ja siirtymätasauksen muutokset)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maakuntaliitto vastustaa molempia hallituksen esityksen muutoksia, jotka ovat selvässä ristiriidassa sote-järjestämislain peruseriaatteiden näkökulmasta. Sote-järjestämislain perusteiden mukaisesti hyvinvointialueiden tuleva rahoitus perustuu laskennallisiin väestöä ja olosuhteita kuvaaviin kriteereihin. Näistä keskeisimpiä ovat kunkin alueen sairastavuus sekä väestön ikärakenne, mikä perustuu tutkimuksellisesti todennettuihin tosiasioihin sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista. Nyt esitetyillä muutoksilla vesitetään selvästi näitä em. periaatteita rahoituksen kohdentamisesta oikeudenmukaisesti eri hyvinvointialueille.

Pohjois-Karjalassa on vuodesta 2017 lähtien toiminut Siun soten kuntayhtymä, minkä alueen kunnat perustivat toteuttamaan koko sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Palvelujen tuottaminen on tapahtunut erittäin kustannustehokkaasti väestön ikä- ja sairastavuustekijät huomioiden, mitä osoittavat lukuisat viralliset tilastotiedot (mm. THL) palvelukustannuksista. Tarveakioidut kustannukset ovat olleet Siun soten toiminta-aikana keskimäärin 10 % alle koko maan tason ja tuottavuus siten palvelutuotannossa maan tehokkaimpien joukossa.

Nyt erityisesti yliopistosairaalalisän käyttöönotto merkitsisi sitä, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialue joutuisi luopumaan sille oikeutetusti kuuluvasta rahoituksesta yliopistosairaalan käsittävien hyvinvointialueiden hyväksi. Tämä ei voi olla oikeutettua tilanteessa, missä on jo pitkään toimittu koko maata kustannustehokkaammin ja edelläkävijänä ajatellen koko maan sote-uudistusta.

Pohjois-Karjalan menetys olisi koelaskentojen mukaan noin 9 m€ vuodessa, mikä on merkittävä summa ja vaikeuttaisi tasavertaisten palvelujen tuottamista koko maahan nähden. Varsinkin kun hyvinvointialueen laskennallisesta rahoituksesta on jo leikattu merkittävä osuus niin, että rahoituksen oikeutettua kasvua on rajattu tasolle + 200 € / asukas, vaikka kriteerit osoittaisivat

selvästi suurempaa rahoitustarvetta. Hyvinvointialueelta edellytettäisiin siis hallituksen esityksen toteutuessa vielä vaan lisää rahoituksesta luopumista, nyt yliopistosairaaloiden hyvinvointialueiden hyväksi. Esitys vaarantaa tasavertaisten palvelujen järjestämisen koko maan alueella. Toteutuessaan esitys yhä enemmän on ristiriidassa sen sote-järjestämislain periaatteen mukaan, missä rahoituksen tulee olla tarveperusteista.

Mikäli nähdään perustellusti, että yliopistosairaaloiden hyvinvointialueiden rahoitukseen tarvittaisiin lisärahoitusta, niin se tulee järjestää ylimääräisellä valtion rahoituksella. Ei muiden hyvinvointialueiden kuten Pohjois-Karjalan rahoitusta leikkaamalla. Tutkimukseen ja koulutukseen on suunnattu yliopistosairaaloille erillistä lisärahoitusta, minkä tulee jatkossakin riittää kattamaan aiheutuneet kulut. Lisäksi Siun sote, kuten myös tuleva Pohjois-Karjalan hyvinvointialue korvaavat asukkaidensa vaativan erikoissairaanhoidon kustannukset täysimääräisesti hyvinvointialueille, joissa on ns. yliopistosairaala. Ei siis ole osoitettavissa mitään riittäviä perusteita sille, että ko. hyvinvointialueille tarvitaan rahoitussiirtoja.

Yliopistosairaaloiden lisärahoituksen kohdentumiseen ko. alueiden kesken on esitetty kolme mallia. Lähtökohtaisesti Pohjois-Karjalan maakuntaliitto ei hyväksy rahoituksen siirtoa, eikä siten näe tarvetta ottaa kantaa malliin.

Siirtymätasausmallin muutosesitys

Lausunnolla on myös esitys siitä, että asukasta kohden -50 € ylittävä laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten erotus tasataan toistaiseksi pysyvällä siirtymätasauslisällä. Tämäkin esitys edellisen tavoin on romuttamassa sote-järjestämislain periaatetta rahoituksen kohdentumisesta tasapuolisesti ja nimenomaan tarveperusteisesti. Tällä esityksellä suositetaan hyvinvointialueita, joissa toteutuneet kustannukset ovat olleet laskennallisia suurempia. Leikkaus rahoituksesta rajattaisiin maksimissaan tasolle -50 €/asukas siten, että valtio vastaisi tässä tapauksessa lisäkuluista. Mikäli ko. muutos tehdään, tulee vastaavasti toimia myös toisessa päässä eli Pohjois-Karjalan kaltaisilla, kustannustehokkailla hyvinvointialueilla. Vastaava muutos myös ns. toisessa ja kustannustehokkaassa päässä toisi Pohjois-Karjalaan reilut 8 m€ vuodessa lisärahoitusta. Rahoitusta mihin sillä olisi täysi oikeutus mm. korkean sairastavuuden takia. Ja siltikin vielä hyvinvointialue jäisi selvästi laskennallisen rahoitustarpeen tasosta.

Yhteenveto Pohjois-Karjalan maakuntaliiton lausunnosta:

1. Vastustamme yliopistosairaalalisän käyttöönottoa esitetyllä tavalla ja mikäli se todetaan perustelluksi, vaadimme sen rahoitusta valtiolta eikä muilta hyvinvointialueilta.

2. Kaikilla hyvinvointialueille (21) tulee turvata riittävä rahoituspohja eikä kyseisen kaltaisilla muutosesityksillä saa vaarantaa Pohjois-Karjalan tyyppisten alueiden itsenäistä mahdollisuutta järjestää tasavertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut.

3. Sote-järjestämislain peruseriaatteita rahoituksen kohdentamisesta ei saa enää lisää vesittää. Tarveperusteisuus hyvinvointialueiden rahoituksessa mm. sairastavuuden tasoon nähden tulee olla perusteena.

4. Mikäli siirtymätasauksen minimirajoja muutettaisiin, tulee vastaava muutos tehdä myös maksimirajoihin.

Mahonen Sirpa
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto - Seppo Tiainen, kuntakehityspäällikkö,
maakunnan edunajaminen yksikkö